

NAAR SCHOLEN VOOR IEDEREEN

beno.schraepen@ap.be

Stan

1

Het streven naar meer inclusief onderwijs is internationaal de norm.

The collage includes:

- UNESCO Salamanca Statement 25 years on: Towards inclusion in education: Status, trends and challenges
- European Commission: European Education Area Quality education and training for all
- UNICEF and Inclusion International: OUR OPINION MATTERS. Perspective of Boys, Girls and Adolescents on Discrimination and Barriers to Inclusive Education
- UNESCO: CONVENTION ON THE RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES
- European Pillar of Social Rights: The 20 principles of the European Pillar of Social Rights

2

(mensenrechten gelden ook in het onderwijs)

INCLUSIVE SCHOOLS

"...are the most effective means of combating discriminatory attitudes, creating welcoming communities, building an inclusive society and achieving education for all..."

—UNESCO, *The Salamanca Statement* (1994)

1994 Salamanca verklaring

2006 VN-verdrag Inzake gelijke rechten van personen met een handicap

Artikel 24: onderwijs

- de Staten waarborgen een inclusief onderwijssysteem op alle niveaus en voorzieningen;
- Dat redelijke aanpassingen worden verschaft naar gelang de behoefte van de persoon in kwestie.

3

ART. 22TER.

"IEDERE PERSOON MET EEN HANDICAP
HEEFT RECHT OP VOLLEDIGE INCLUSIE IN
DE SAMENLEVING, MET INBEGRIJ VAN
HET RECHT OP REDELIJKE
AANPASSINGEN."

Belgische grondwet, 11 maart 2021

DE
BELGISCHE GRONDWET

VAN 7 FEBRUARI 1831

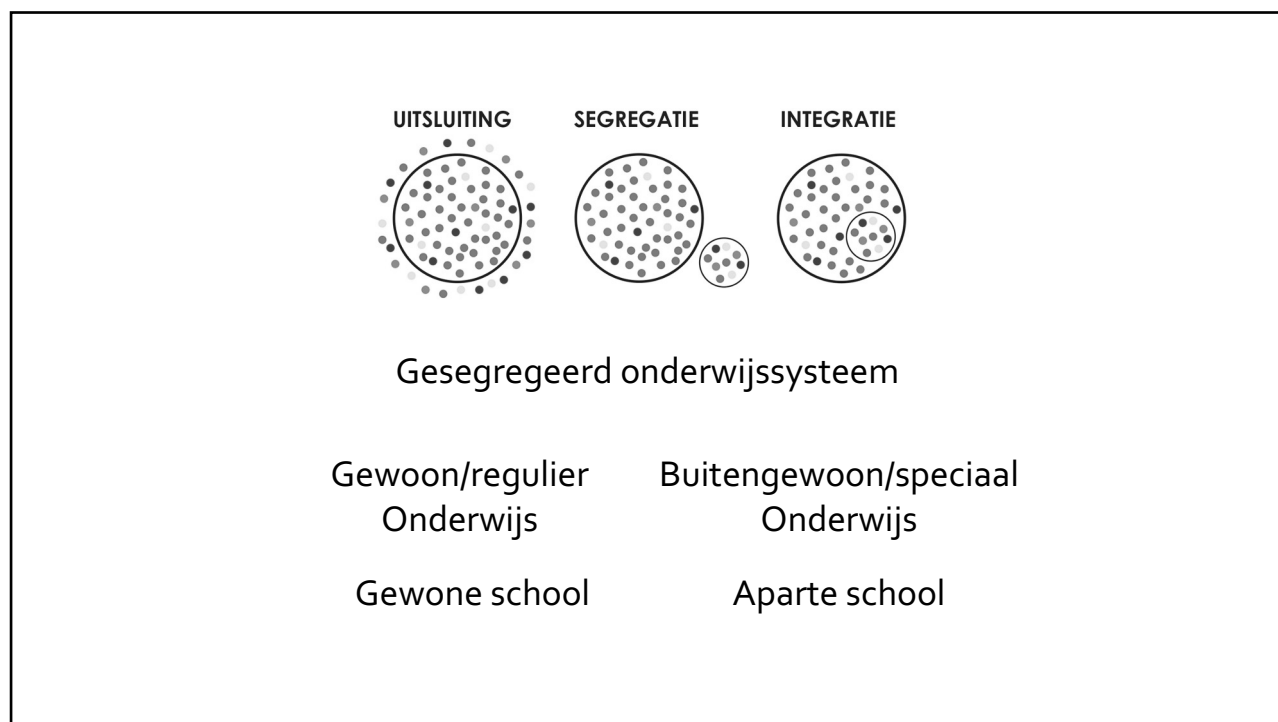
met de wijzigingen van 7 september 1893,
15 november 1920,
7 februari, 24 augustus en 15 oktober 1921

MET AANTEKENINGEN DER
wetten, koninklijke besluiten en rechterlijke
uitspraken voor de verklaring der teksten

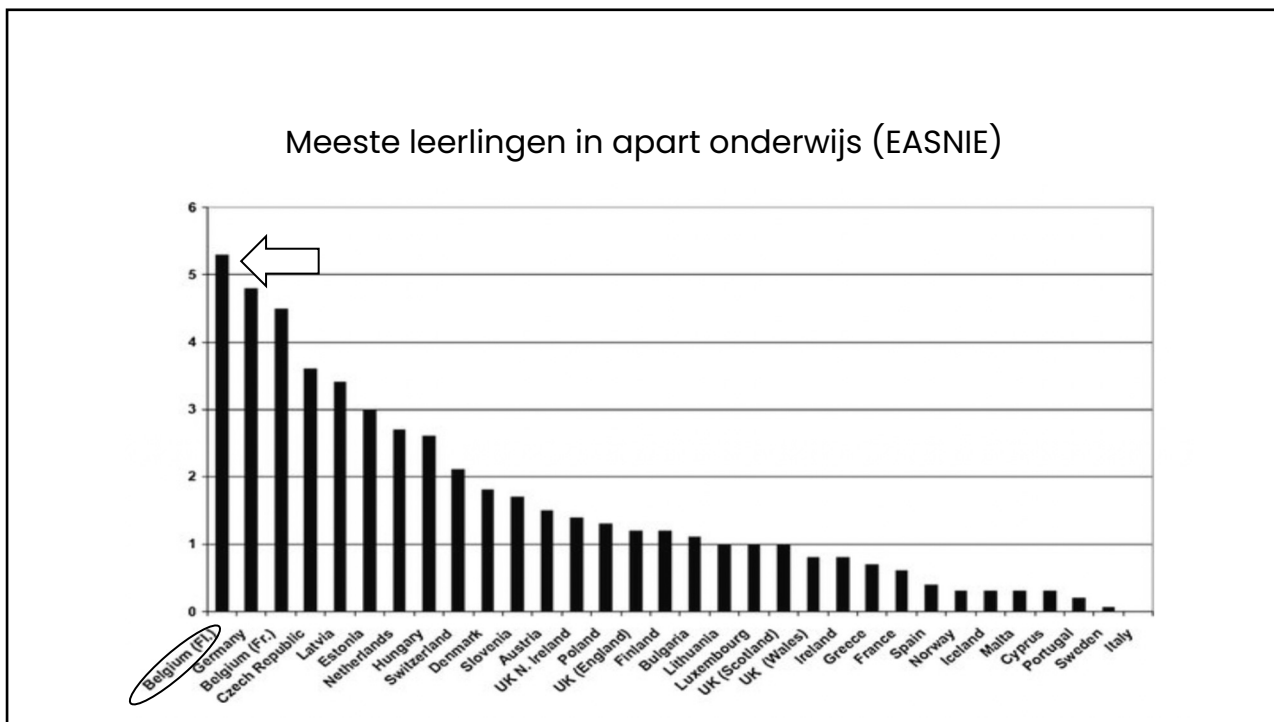
4

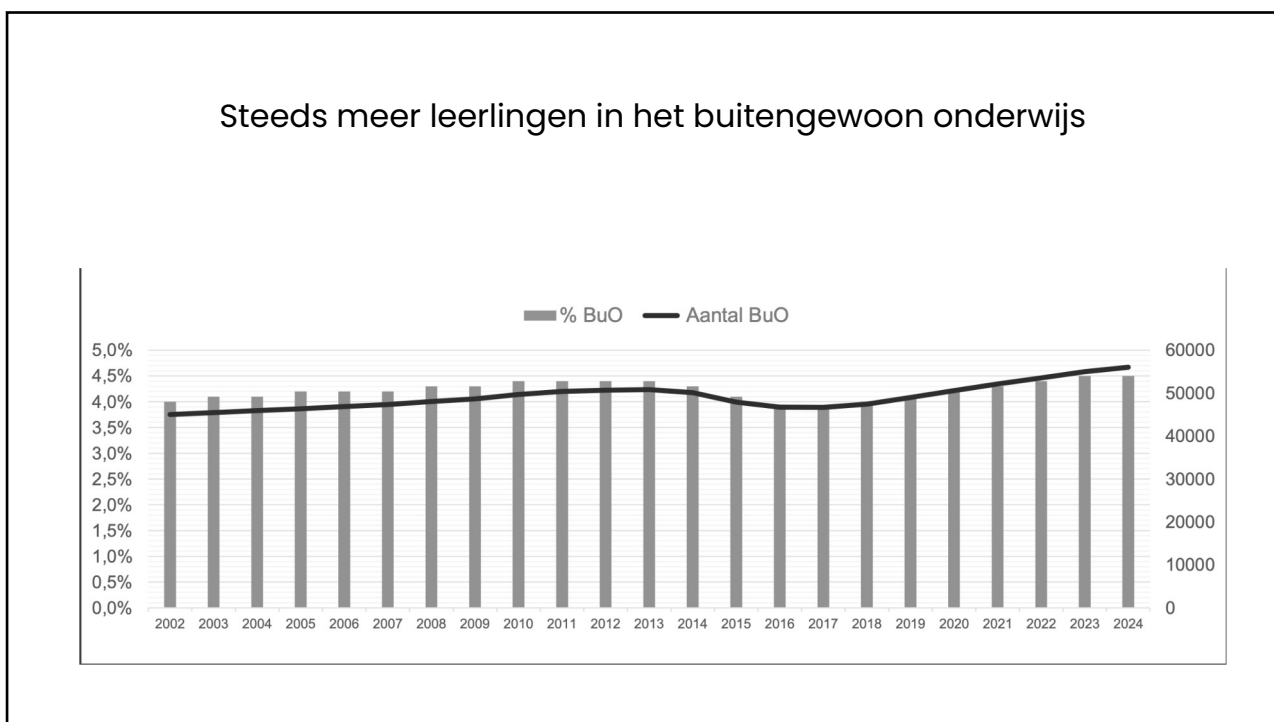
5

6

7

8

Waarom nu (pas)?

Buitengewoon onderwijs:
toegang en uitstroom

Rapport rekenhof: staat van BUO

- een sterke samenhang tussen kansarmoede en instroom buo >50 procent, verslaggeving door de CLB's kan dit onvoldoende verantwoorden
- bezorgdheden over de effectiviteit van het buo: minder vlotte doorstroming naar de arbeidsmarkt en het hoger onderwijs.

9

Waarom nu (pas)?

Rapport kinderrechtencommissariaat: thuiszitters uit de schaduw

- 27% meer leerlingen met problematische en ziekteafwezigheden op vijf jaar
- Steeds meer lange afwezigheden om persoonlijke redenen (P-code)
- Op vijf jaar 33% meer definitieve uitsluitingen in het secundair onderwijs
- (TOAH) 124% meer in het buitengewoon onderwijs van 2016 tot 2021.
- In tien jaar tijd 3 x meer kinderen en jongeren die individueel huisonderwijs volgen

10

Onderwijssysteem onder druk

- Gewoon onderwijs onder druk: hoge afwezigheidcijfers,
 - leerlingen die langdurig thuiszitten en
 - meer meldingen van (definitieve) uitsluitingen
- BUO onder druk:
 - Samenhang kansarmoede instroom BUO
 - Effectiviteit buo? Minder kans op arbeid, minder HO
- Het leerrecht onder druk: > 30000 thuiszitters
 - Capaciteitsprobleem BUO
 - Sommige kinderen vinden geen onderwijsaanbod op maat, gaan niet voltijds of niet naar school
- CLB's onder druk: door toename verslagen komen ze niet meer tot kernopdracht
- Busvervoer onder druk
 - voor 5,9% van de leerlingen betekent dat 90 minuten enkele reis

11

INCLUSIE?

12

Uitsluitingsmechanismen

Geschiedenis van uitsluiting en segregatie

- Uitsluiting van de Ander hebben we genormaliseerd

Dominantie van de norm

- Verschillen van de norm i.p.v. verschillen als norm

Psycho-medische beeldvorming

- Stoornisdenken i.p.v. ontwikkelings-/ ecologisch denken

Meer integratie is geen inclusie

- Uitsluitingsmechanismen, machtsverhoudingen blijven bestaan

Onderwijs als motor van segregatie

- Mattheuseffect, ongelijke kansen

13

VN-Comité rapport over België

De handicaparchipel

Onzichtbaarheid

Weinig agency

Geïnternaliseerde afhankelijkheid

Vervreemding

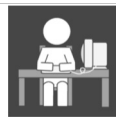
Inclusion by chance not by choice

14

Participatie personen met een handicap?

zijn lager geschoold.

nemen minder deel aan de arbeidsmarkt.

hebben een lager inkomen. Ze komen sneller in armoede terecht.

wonen in minder goede omstandigheden.

ervaren meer gezondheidsproblemen.

nemen minder deel aan verenigingen, sport en cultuur.

Bron: RAPPORT STATISTIEK VLAANDEREN, 2025/1

15

Segregatie in het onderwijs leidt tot segregatie in de samenleving.

16

Maatschappelijke impact

- Segregatie en uitsluiting vanuit zorg hebben we genormaliseerd
- Keten van ontoegankelijkheid
- Toenemende labelling
- Inclusion by chance not by choice

17

"Ik ken geen leeftijdsgenoten zonder beperking ..."

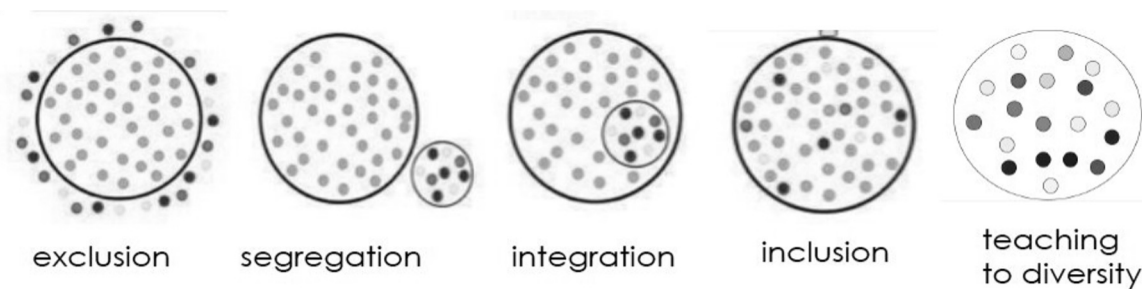
"ik wil weg uit dit handicapwereldje."

Johan, 18 jaar, buso

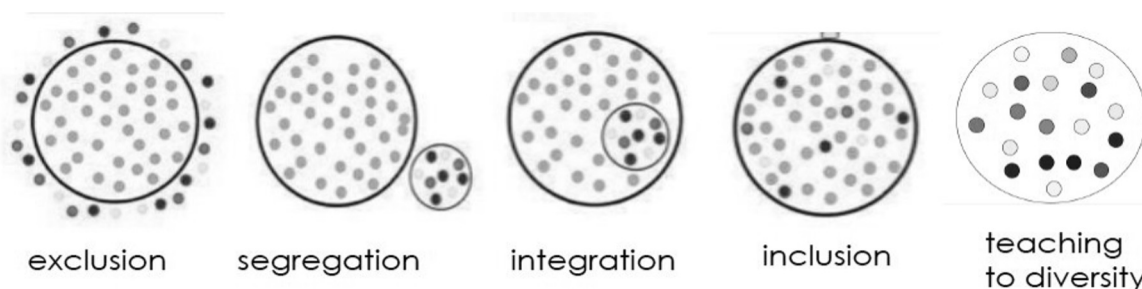
19

Inclusie(f onderwijs)
stelt de kwaliteit van het onderwijs in vraag.

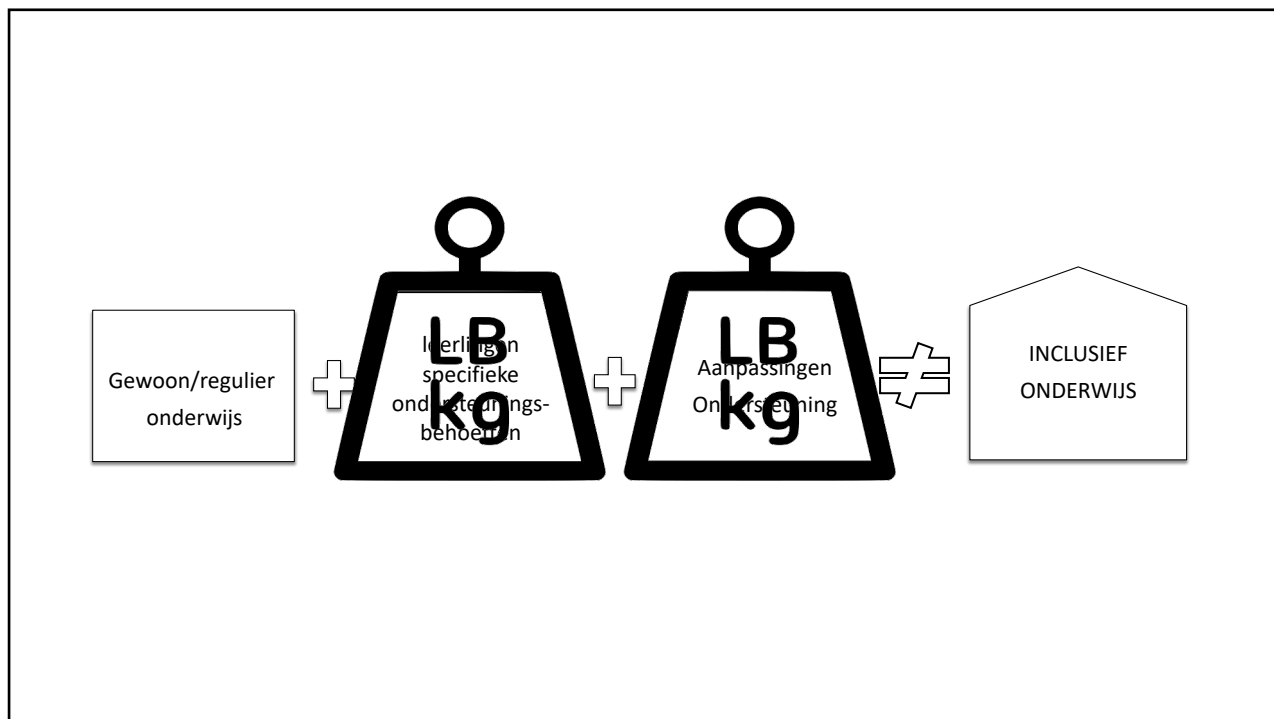

21

Inclusie(f onderwijs)
stelt de gevolgen van een segregerend
onderwijs in vraag.

22

23

Bouwen aan een inclusieve schoolcultuur.

Een systeemverandering dringt zich op

« Enkel een gerichte verandering in het systeem én ook maatschappelijk en over beleidsdomeinen heen (welzijn, werk, inburgering, medisch, ...) kan deze problemen wezenlijk oplossen. »

(blz. 11, consultatienota)

,

24

Werkt inclusie?

Impact op leerlingen met beperkingen, ondersteuningsnoden

Longitudinale studies: ze overtreffen de leerprestaties van leerlingen in aparte settings (*)

- hoe meer tijd ze doorbrengen met andere In hoe beter ze presteren op begrijpend lezen en rekenvaardigheden,
- ze studeren vijf keer meer in tijd af,
- de kans op verdere studies is twee keer hoger, 11% heeft meer kans op werk en 10% meer In bouwen een zelfstandig leven uit.
- Leerlingen met een verstandelijke beperking ontwikkelen betere reken-, taal- en leesvaardigheden en geheugen;

Sociaal emotionele ontwikkeling: grotere betrokkenheid, beter aanvaard en betere relaties met klasgenoten, grotere zelfstandigheid en zelfredzaamheid. (*)

Alle leerlingen met Down syndroom presteren beter in een inclusieve onderwijssetting (**)

Leerproblemen: tot meer dan 10% meer vooruitgang in IO (***)

() A summary of the evidence on inclusive education (2016) gebaseerd op 280 studies in 25 landen
(**) de Graaf, 2013, Buckley, 2002. (***) Maldron, Cole, Majd, 2001*

25

Werkt inclusie?

Impact op klasgenoten

Geen negatieve impact op resultaten, integendeel, ze profiteren mee van aanpassingen, zien nieuwe leerkansen. (*)

Landen met hoogste graad van sociale inclusie in scholen scoren het best in de wiskundetest van het Pisa-onderzoek. (**)

Een positief effect op hun leerprestaties, ongeacht de beperking van de leerling die mee in de klas zit, cruciale factor zijn de attitudes van de leerkracht. (***)

Stimuleert sociale en emotionele ontwikkeling (***):

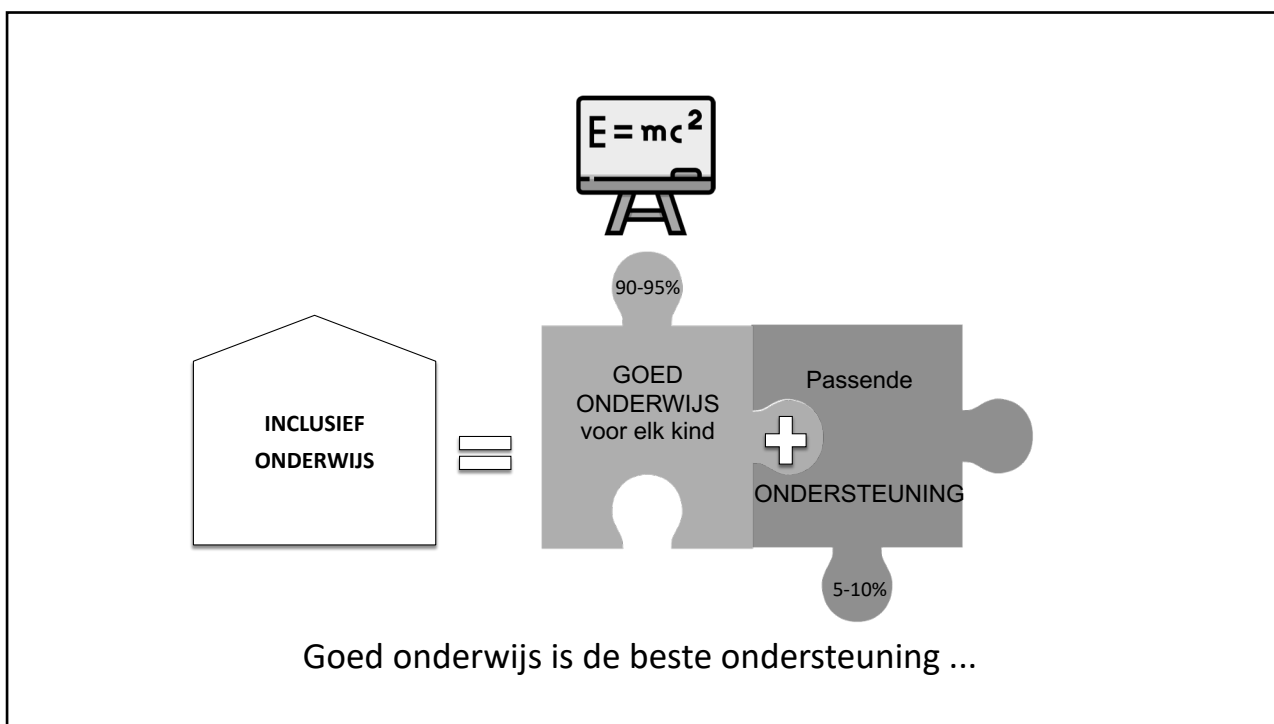
- minder angst voor menselijke verschillen;
- groei in sociale cognitie (meer tolerantie, effectievere communicatie);
- verbeteringen in het zelfbeeld (meer eigenwaarde, waargenomen status, en gevoel erbij te horen);
- minder vooroordelen, meer aandacht voor de behoeften van anderen; en warme en zorgzame vriendschappen

() Maldron, Cole, Majd, 2001 (***) PISA 2012 survey
(***) A summary of the evidence on inclusive education (2016) gebaseerd op 280 studies in 25 landen*

26

27

28

Het proces

Decreet leersteun
2023

Onafhankelijke
commissie
inclusief
onderwijs
2023-2024

Adviesrapport
'Evolutie naar
scholen voor
iedereen'
Juni '24

Vlaams
Regerakkoord
2024-2029

Beleidsnota
onderwijs
2024-2029

Politiek proces van
besluitvorming

Strategienota
'naar scholen voor
iedereen'
Nota
Pionierscholen

**Staten Generaal
(dec 25 – feb 26)**

**Consultatienota
over de evolutie
naar scholen voor
iedereen.**

Visienota
'stappenplan
richting een
inclusiever
onderwijs'
(2025)

29

Naar Scholen voor iedereen in 9 krachtlijnen

1. Kwaliteitsvol, doelgericht en efficiënt onderwijs realiseren voor elke leerling
2. Een inclusievere schoolcultuur en schoolorganisatie realiseren in elke school
3. Evolueren naar een inclusiever onderwijs
4. Voldoende, gepaste en nabije ondersteuning voor elke leerkracht en school
5. Professionaliseren van alle betrokken medewerkers i.f.v. inclusiever onderwijs
6. Structureel partnerschap uitbouwen tussen Onderwijs en Welzijn
7. Bepalen van ondersteuningsnoden d.m.v. een onafhankelijk en beleidsdomeinoverschrijdend assessment
8. Doeltreffende financiering voorzien voor alle scholen
9. Realiseren van een inclusieve en toegankelijke infrastructuur in elke school

30

Het einddoel: een inclusief onderwijs- systeem

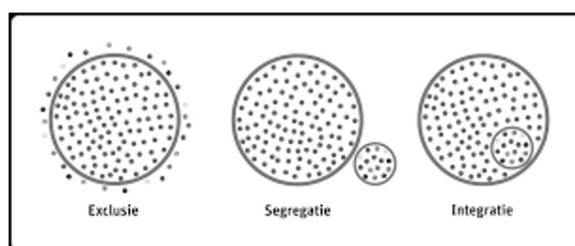
Inclusief onderwijssysteem = kwaliteitsvol systeem

Elke leerling in school naar keuze (in de buurt): in scholen voor iedereen

Meer dan fysieke toegankelijkheid of ondersteuning: een veilige leeromgeving, op basis van gelijkwaardigheid deelnemen aan leerproces

Maximaal participeren aan lessen en activiteiten, samen met leeftijdsgenoten

31

Gesegregeerd onderwijssysteem

Gewoon/regulier
Onderwijs

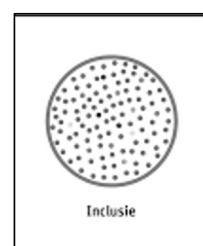
These

Gewone school

Speciaal
Onderwijs

Antithese

Aparte school

Inclusief
onderwijssysteem
Inclusief
onderwijs

Synthese

School voor iedereen

32

Drie leiding- gevende principes

Onvoorwaardelijk inschrijvingsrecht

- Voor elke leerling
- In elke school

Kwaliteitsvol onderwijs

- Didactiek om zoveel mogelijk leerlingen de onderwijsdoelen te laten bereiken
- IAC enkel voor kleine groep

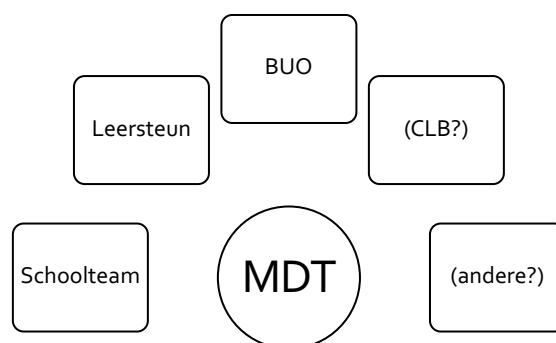
Samenwerking in multidisciplinaire teams

- Ondersteuning en expertise in schoolteams
- Collectieve verantwoordelijkheid
- Samenwerking met alle betrokken partners

33

Ondersteuning in MDT's

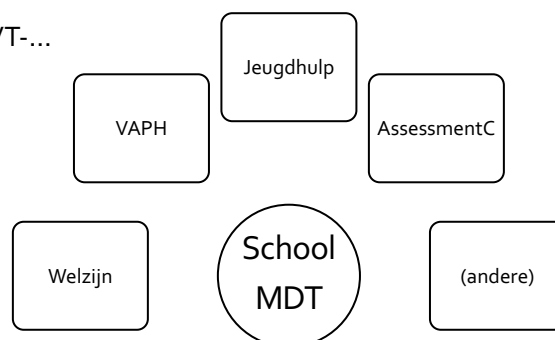
- In of rond de school?
- Scholengroep/-gemeenschap
- Handelingsgericht
- Geen label nodig voor ondersteuning
- Samenwerking welzijn
- Leerling en ouders

34

School- MDT- Welzijn, JH, GGZ, ...

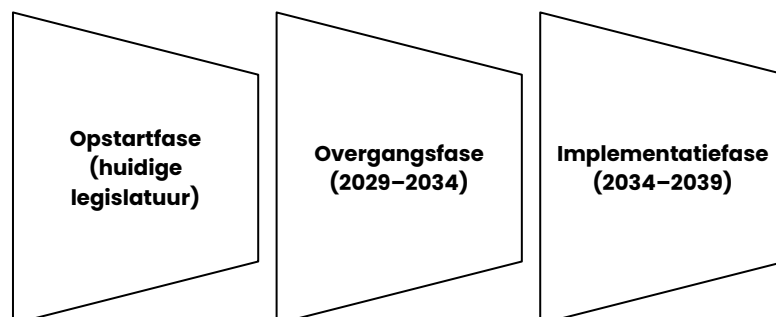
- Regionale expertisecentra : Expertise en hulpmiddelen
- Welzijnspartners: VAPH, JH, GGZ, GZZ, ...
- Onafhankelijk en beleidsdomeinoverschrijdend assessment
- Continuïteit ondersteuning gezin-school-VT-...

35

Naar Scholen voor iedereen in 3 fasen

Het tijdspad bestaat uit drie fasen (2025–2040) en wordt opgevolgd door een onafhankelijke commissie die adviseert over het tempo en de timing:

36

**Monitoring van evolutie
a.d.h.v. indicatoren**

Aantal leerlingen met
specifieke
onderwijsbehoeften
Aantal leerlingen in
afzonderlijke context
Kwaliteit van het
geboden onderwijs

Opvolging

Opvolging van acties in de drie fases door
onafhankelijk orgaan

Politiek draagvlak is noodzakelijk: over
legislaturen heen en over partijen heen.
Convenant Vlaamse overheid –
onderwijsverstrekkers.

41

Inclusion Checklist

Breathing

Adapted from inclusion needs surveys
by Dr. Don B. Leftout
©1801 by Included Company
a division of Happy Campers
This page may be reproduced for administrative use

© 2001 Colleen F. Tomko

INCLUSIE(F
ONDERWIJS)
WERKT
WANNEER
WE
HET DOEN
WERKEN

42

Meer leren ...

